

מראי מקומות- סנהדרין נ"ד

לענין קרבן. דאל"כ, מה תי' הערל"ג, הרי סכ"ס איך אמרי' דנח' לענין עונשין מן הדין בנוגע אם חייב שתיים או לא, אע"כ כנ"ל, דכיון דאמרי' אין עונשין מן הדין לענין מיתה, ג"כ לא יהי' חייב קרבן.]

(ג) **ההוא מיבעי לי' לאזהרה לאשת אביו לאחר מיתה-** הק' הערוך לנר, דמבואר כאן דצריכין אזהרה מיוחד לאסור אשת אביו לאחר מיתה, וא"כ למה צריכין קרא לומר דאחות אשה מותרת לאחר מיתת אחותה, הרי לכאור' הסברא חיצונה היא דצריכה להיות מותרת לאחר מיתה אם אין קרא אחרת לרבות. ואין לומר דצריך קרא משום דאי לאו הכי נילף מאשת אב דאסורה לאחר מיתה, דא"כ למה לי ריבוי לגבי כלתו לומר דאסורה לאחר מיתה, נילף מאשת אב. ועוד הק' דלקמן נח' ר' ישמעאל ור' עקיבא אם חמותו מותרת לאחר מיתה, ושניהם מביאים קראי, וממ"נ, מהו הסברא חיצונה, והניח בקו' [ולגבי קו' האחרונה, לכאור' י"ל דכ"א צריך קרא שלא לדרוש כחבירו, ויש לעי' בהסוגיא שם].

(ד) **משום אשת אב אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו משום אשת איש-** כ' המשנה למלך (איסורי ביאה ב', ב', ד"ה אך) להסתפק בהא דממעט ר' יהודה אשת אב מאיסור אשת איש, האם זה רק כל זמן שנשואה לאב, או אפי' אם אח"כ נשואה לאחרת, מ"מ לא שייך בה איסור אשת איש, דהא אסורה עדיין באיסור אשת אב. ומתחלה כ' דלכאור' משמע מהסוגיא כסברא השני', דכיון דאסורה משום אשת אב, אינה אסורה משום אשת איש, אפי' מאיש אחר. והוא משום דרישא דקרא דמרבה דאיסור אשת אב עדיין קיים לאחר מיתה, בסיפא דקרא זו ממעטינן אשת אב מאיסור אשת איש. ולכאור' משמע מזה דהמיעוט של הסיפא קאי על ציור דרישא, וכיון דאמרי' דציור דרישא הוא אפי' לאחר מיתת אביו, א"כ מסתמא מה דממעטינן מאיסור אשת איש הוא ג"כ בציור דכבר מת אביו, וע"כ מיירי דנשואה לאחר, וממ"מ אמרי' דנתמעט מאיסור אשת איש. אולם כ' דמדברי רש"י לא משמע כן, אלא דמשמע דכל המיעוט מאיסור אשת איש הוא רק כשהיא נשואה לאביו [ואין ברור לי מאיזה דברי רש"י דייק כן].

(א) **הבא על אביו חייב שתיים- ע' במנחת חינוך** (קפ"ט, ח', מהקומץ מנחה) שכ' דמבואר מדברי החינוך דבא על אביו והתרו בו רק משום אביו, חייב סקילה. אולם הביא דמבואר מתוס' בביבמות (כה. ד"ה הוא ואחר, בסוף דבריו) דאין חיוב סקילה מיוחד על איסור בא על אביו, ורק דחייב משום משכב זכר, אבל אם לא התרו בו אלא משום בא על אביו, אינו חייב סקילה, וכ' דמדברי הרמב"ם אין מבואר אם יש חיוב סקילה או לא. אולם ע' במאירי (ד"ה ומעתה) דכ' בפירוש דבא על אביו חייב שתיים גם לענין מיתה והתראה. וע' בחי' הגרי"ז (כריתות ג.) דכ' דמדברי הספר המצוות משמע דס"ל להרמב"ם דחייב סקילה גם על איסור זה דבא על אביו, וגם הוכיח דשי' הרמב"ם הוא כן, דאל"כ, הול"ל דבא על אביו בשוגג (לכאור' כוונתו דשוגג על לאו דזכור, רק לא על לאו דאביו) חייב מלקות, דהא שי' הרמב"ם הוא דחייבי מיתות שוגגין אין פטורין מחיוב מלקות, אבל אם סובר שמחויב סקילה משום בא על אביו, אז הוי לאו הניתן לאזהרת מיתת ב"ד, ושפיר פטור ממלקות. ובביאור מהו המקור להחייב סקילה בבא על אביו, פי' הגרי"ז דכיון דעובר עוד לאו באביו, דהיינו לאו דלא תגלה ערות אביך, א"כ הוי חייב משום ב' לאווין בזכור [ולא ביאר כ"כ, ומשמע מדבריו דכוונתו דהחייב דזכור קאי על כל איסורים דזכר, דהוי עונש כללי על כל לאווין דזכר, ועדיין צ"ע בזה].

(ב) **מר סבר עונשין מן הדין ומר סבר אין עונשין מן הדין-** הק' הערוך לנר, הא לכאור' אין נפק"מ במה דנתחייב בבא על אביו יותר מכל זכר אלא לענין קרבן, וא"כ נמצא דאמרי' אין עונשין מן הדין גם לענין קרבן, וזהו דלא כשי' הריטב"א במכות (יד.), דכ' דלא אמרי' אין עונשין מן הדין לענין קרבן. ותי' דאולי יש ג"כ נפק"מ מהא דחייב על האב בחיוב מיוחד לענין אם התרה אותו על משכב אביו ולא משכב זכר, דאם נתחייב גם משום אב, אז יהי' חייב (וכשי' הראשונים שהבאנו לעיל דחייב סקילה על אביו במיוחד), ואם לאו, פטור, וא"כ שפיר אמרי' בזה דאין עונשין מן הדין. [ולפי"ז צ"ל דמה דס"ל להריטב"א דלא אמרי' אין עונשין מן הדין לענין קרבן, היינו היכא דיש רק חיוב קרבן, אבל היכא דיש נפק"מ גם לענין חיוב מיתה, אז שפיר אמרי' אין עונשין מן הדין, ואף

(השמטות אות י"ט), שהביא בשם הר"י ליישב "דכל העריות לא איצטריך קרא לאזהרה, דהושה אשה לאיש לכל עונשין שבתורה, כיון דאיש מוזהר אשה נמי מוזהרת, אבל נשכב זכר לא מצינו ב' אזהרה, להכי איצטריכו הני קראי".

(ח) וגם קדש הי' בארץ- מה קדש וכו', והדר גמרי' תועבה האמור בלא יהי' קדש מתועבה האמור במשכב זכור. והק' המהרש"א, למה לא ילפי' בפשיטות תועבה האמור באזהרה מתועבה האמור בעונש, מה תועבה האמור שם אף נשכב במשמע, אף התועבה הנאמר באזהרה אף נשכב במשמע. ותי' דא"כ לר' ישמעאל נמי לא הי' חייב אלא אחד בבא על הזכר והביא זכר עליו, כיון דתרוייהו מלא תשכב נפקי.

(ט) ר' עקיבא אומר אינו צריך, הרי הוא אומר ואת זכר לא תשכב- פרש"י, קרי ב' נמי לא תשכב, וע' בהגהות הב"ח דביאר איך קורין לא תשכב בנקודות אחרות. אולם ע' ביד רמה דכ' דאין לפרש כן, משום דר' עקיבא ס"ל דיש אם למקרא, "אלא ה"ק, אפי' כשאתה קורא לא תשכב, משתמע מיני' נמי נשכב, כאילו את קורא לא תשכב, דתרוייהו משמע מיני', לא תשכב את זכר לבועלו, ולא ליבעל לו".

(ה) וליחייב נמי משום אשת בנך- הק' בחי' הר"ן, הא צריך קרא דאשת בנך לרבות דכלתו אסורה אפי' לאחר מיתת בנו, וא"כ אינו מיותר. ותי' דאי רק משום הא, הול"ל "כלתך היא", ולמה שינה לשונו לומר אשת בנך היא, אע"כ לדרשה הוא דאתא. והביא עוד מהרמב"ן לתרץ דאין צריך דרשה מיוחדת לאסור כלתו לאחר מיתת בנו, שהרי לא הזכיר התורה לשון "אישות", אלא כלתו, וכלתו היא אפי' לאחר מיתת בנו, ולכן לא צריך קרא לאוסרה, ושפיר מיותר. ותי' הגמ' דאין לחייבו משום אשת בנו, ופי' הרמב"ן דכוונת הגמ' לומר ד"אשת בנך" אינו אלא פי' לתיבת כלתו. והק' החי' הר"ן דהא הכל יודעים דכלה היינו אשת בנו, וכמו תמר כלתך. אלא דכ' דאולי כוונת הרמב"ן דהי' שייך לומר דכלה היינו כלה בתוך חופתה, לא אשת הבן, ולכן כ' הפסוק אשת בנך היא.

(ו) אם אדם חטא, בהמה מה חטאה- ע' בערוך לנר דהביא מה דא' בגמ' לקמן, דנקטי' דסברות אלו דמתני' דוקא הם, אף לפסוק הלכה על פיהם, דהגמ' שם מיבעיא אם צריך דוקא תקלה, או דוקא קלון, או שניהם, והכל לפי הטעמים שהוזכרו במתני'. והק', מנלן לומר טעם המצוה מסברא, ולילף מזה הלכה למעשה, הרי קיי"ל כר' יהודה דלא דרשינן טעמא דקרא. ותי' דלא אמרי' דלא דרשי' טעמא דקרא רק לענין שלא להוציא דין נגד משמעות הקרא, כגון גבי אלמנה, דמשמעות הקרא הוא דבין עני' ובין עשירה אין ממשכנין, וכיון דדרשי' משום שם רע, ממילא אמרי' דרק בעני' שייך, אבל בעשירה אין איסור. אבל הכא, הכתוב לא מיירי אלא בישראל ובגדול ובמזיד, דבחיוב מיתה איירי, וכל הנפק"מ מטעם המקרא אינם בציור זה של הקרא, וא"כ בכה"ג שפיר דרשי' טעמא דקרא, אף לפסוק דין.

(ז) אזהרה לנשכב מנין, וכו'- הק' רש"י בכריתות (ג. ד"ה דאמר ר' אבהו), "ואי קשיא, גבי עריות היכן מצינו אזהרה לאשה כמו לזכר, דאשכחן בכולהו לאו, פריק הכי, שאני התם, כיון דאיהי נמי מתהניא משכיבה, קרינא בה הנפשות העושות, אבל משכב זכר, דלא מתהני, בעי אזהרה". וע' בשטמ"ק שם